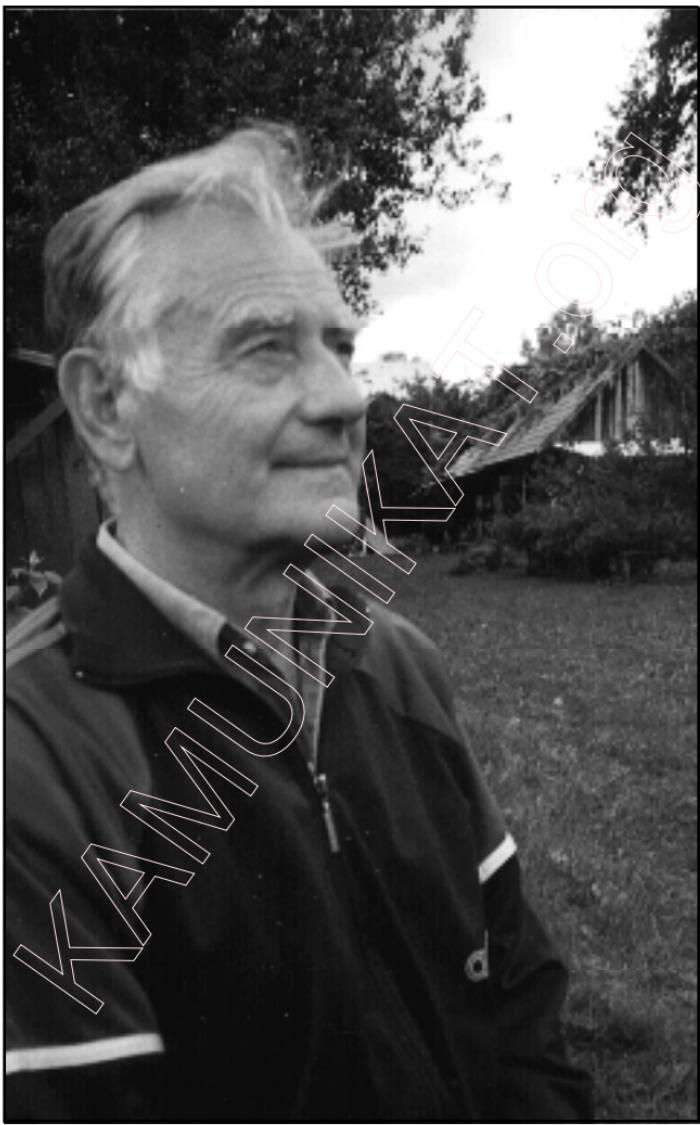

БАРЫС РУСКО
ПРАСЕЙВАННЕ ІМГЛЫ

Георгію Валкавыцкаму

KAMUNIKAT.ORG

БАРЫС РУСКО

ПРАСЕЙВАННЕ ІМГЛЫ

Беласток 2001

Програмная рада Тыднёвіка „Ніва”

Рэдактар
Георгій Валкавыцкі

Карэктура
Віталь Луба

Набор
Міра Лукша

Тэхнічна рэдакцыя
Аляксандр Максімюк

Фота на вокладцы
Эрнест Валкавыцкі („Дарога да гаючай крыніцы”)

ISBN 83-911514-6-8

Друкарня
„Offset-Print”, ul. Broniewskiego 14, Białystok

I

Бяссонніца

Хачу зысці з вачэй
пад балдахінам цішы,
дзе ў скоках матылі,
і ад хады святла
трашчаць
сасновыя іголкі.
Пусці ў світанне,
мая доўгая ноч.

На малітоўны круг

Дарога вядзе ў пушчу,
на малітоўны круг,
дзе зелень алтаром,
а ў гомане Усявышні,
а цернякі — сукі,
а раса — чырвань болю,
а на падносе пень —
сярэбранік Іуды.

Перад світаннем

З розных бакоў
бягу ў цішыню пушчы.
Світанне шалясціць пад
нагамі, а дрэвы сонныя,
белыя,
як факелы святла.
Узнімаю вочы ў неба,
употай, каб не спугнуць
павекамі зорак,
што ўбілі зрок свой
у зямлю.

Плыву...

Плыву скрэзь дрэвы
і дрэў вены,
скрэзь алёс
і цела алёсу —
напалавіну птушка,
напалавіну святло,
напалавіну ручай —
у струнах паветра,
у шуме лістоты
плыву,
імглу збіраючы і расу.

Над адкрытым лугам

Да��анаюся да жывога лугу,
як да полымя колераў
і спеву крылаў,
і мовы світання,
і вечара,
і дня,
і ночы,
і зноў сонца,
і зноў месяца.

Над гэтым палатном
шчыраваў не абы-які майстар.
Крышыцца ціш на бясконцыя
песні.
Усё існае ў песні,
у шматцветнасці лета.

Над крыніцай

Стужка вады ўпартая
абмотвае жывы юрань.
Побач манашкай
прысела папараць.
І толькі птах крыклівы
муціць настрой абуджэння.
Сонца
памалу распальвае
зелень,
а ў цяні дрэў
маўчыць крыніца.
Аб вейкі
аціраеща
сакавітасць красак
і гасне ў ручайку
крыштальнае вады.
Пачалася
лясная літургія.

Цераз парог

Дакранаюся да галін,
якіх не бачу,
а колер бронзы,
а лес на каленях.

Дакранаюся да каранёў,
да якіх не дастану,
а бронза паблякла,
а лес маўчыць.

Дакранаюся да лісцяў
за цішшу плячэй,
а красак няма,
а лес стогне.

Дакранаюся да імглы,
нічога не бачу.

Падслухоўванне

Узгорак. Дубы і сосны
ў сонечным спляецні.
Плыве жывая, радасная нота.
І на каленях птах,
свято бруіца ў новыя
карціны.
Як лёгка з небам у жмені.

Блакіт

Колькі ў блакіце адценняў неба,
ведае толькі сонца і
мастак, што смела кідае
свято ў прастору.

А возьмем птушкі —
як расцягнулі світанак,
зерне за зернем.

А я нялётны,
у блакітным капелюшы
на галаве.

Пасаг

Далоням не кранаць
блакіту неба,
і цветак,
і кахання —
прывідны рух.

Каханне само ў сабе —
блакіт у блакіце.

А цветка толькі жэст кахання,
будзь яна нават усіх колераў
палітрай.

Неба блакіт заўжды
аднолькавы, бяздонны,
як студня,

у якой пачатак усяго.

Не ведаю, хто першы
ўзяў у пасаг блакіт —
неба,
цветкі,
каханне?

Між слаямі

Між гушчынёй спацелых дрэў
і адчыненым акном лесніковай хаты
— імглісты кукаравіцца лес.
Між багаццем зялёных лісцяў
і плынню падземнай ракі —
пачатак жыцця.
Між іголкамі хвоі і вожыкам
выступае з берагоў
маё захапленне.

Пушча

Праўдзівае тут усё,
як кожная галінка,
як танец у лісцях сонца.
І спеў, і трэск, і шолах,
і крапля цішыні
нараненую скронь.
Тут усютка гасіць смутак,
як зелень злыя вочы,
вада сухія вусны...
Кара бярозы белай,
звярыны добрый крокі
і згушчаны блакіт
у вячэрніх крылах сну.
Тут усё ў колеры ясным,
як дрэў жывое слова,
як убор святочны кветак,
вятроў гульні гарэзнасць,
імглы гаюча бель,
і хор успамінаў цёплых,
якія згарнуў час.

Сумненне

Не ведаю,
ці гэта яшчэ пушча,
што птушкай у палёце малюе
радасць і смутак,
мае ўцёкі
і вяртанні,
сон,
да якога не ўмею даткнуцца.

Ведаю,
стайл на каленях поплеч,
прыкідваючыся,
што ўсё ў парадку.

Праява

Адшкуаю дзверы ў гушчары
дарог
і адчыню іх да змроку,
і прад світаннем,
і ноччу, калі не дасну,
і днём мітуслівым,
і проста,
калі ўбачу, як нехта
паўз полымя і попел
бяжыць па жменю слоў.

Пытанні

1

Пытаюся
пра дарогу да қрыніцы,
пра сонца ў пячоры кажаноў,
пра дождж у зорную ноч,
пра слова бадзёрае прад адыходам.
І тыя, што маўчаць —
пытающа, толькініхто іх не чуе.

2

Пытанняў множства,
зямныя кнігі ўсе запісаны,
адказаў некалькі.
І ў гэтым нічыя віна.
Ні тых, хто пытае,
ні тых, хто адказвае.
Бо свет празрысты —
адказаў не відна.

3

Я да прыроды неабыякавы,
жыву і думаю.
І прагну ведаў,
каб смялей глянуць
праўдзе ў очы.

Таму шукаю тых адказаў.
А не знайду —
сабе прабачу,
бо ўсяотка здзейсніў,
каб спазнаць слова
нявыка занae.

II

Хвала

Хвала праменням, што зелень далі лісцям
і чырвань кветкам,
вачам — блакіт.

Сонца, хвала табе за ласку, дорыш якой зямлю.
Хвала табе, хвіліна, што ўзнікла ты і
знайшла ў сабе месца для зорак і драбніц.
І табе, ціш, хвала, што цябе згледзеў Бог.

Скажы, варожка

Не ведаю, дзе б'е гусцейшы гром,
дзе стогне жаласней віхура —
у небе ці ў маім сэрцы?

Не ведаю.

Скажы, варожка, хоць паўшэптам...
Ты ж прачытала столькі кніг
складаных чала вечых лёсаў...

Скажы.

Скажы, як пагасіць пякучы жар,
і як здабыць іскру надзеі,
світанак як сустрэць барвовы,
смяяцца як, гуляць і плакаць як?

Зачацце

У папірусе Цішы доўгая,
як вечнасць, набрыньяе Мова.
Хвалі слоў б'юць у свае берагі,
кроплі становяцца плынню,
плынъ разбіваецца ў віры парываў...
Абруч лопае.

Поўніцца пенай форма Майстра.
На адталым полі пад скібай
даспявае зачацце.

У замеці жыцця

У замеці жыцця я —
птах забытага
ў гушчары ночы,
шэпт у клаксанах вуліцы,
жэст у гульні
няўцямнай хвіліны,
ценъ з кінастужкі
лёсу.

У замеці жыцця,
у клешчах
прамяністай глебы
зерне праастае
болем.

Яшчэ далёка

Калі адкрыю малітоўнік
палінляй веры,
я ў клопаце.
Пульс слова
ледзь б'ецца,
думкі выстуджаны.
Калі сустрэну таго,
каму давяраў, я —
спуджаны птах:
як пасівела праўда
вечна маладая!
Калі бачу свет
пад мікраскопам,
я ў аняменні.
Далёка да святыні,
каб запаліць у ёй
агонь хвалы
за ласку асвячэння.

Журба

З адлегласці бліжэй —
а так далёка —
да сцежак родных,
цишы зялёнай.
У восеньскай души
ўспамінаў жар
з журбою
ў цеснай змове.
І пацяплема
ў каменым мяшку.

Парванае лета

Парваў на шматкі я

дні гэтага лета.

Баюся жалобных

харугваў,

бальзамаванага плачу

вачэй,

глухаты ў стогнах

і чорнага колеру

ў хаце,

на вуліцы,

на яве

і ў сне.

Баюся тых,

што бягуць у нікуды,

баюся застылых вуснаў,

калі вады па шыю,

баюся чакальні,

калі трэба ісці

зачыняючы за сабою дзвёры.

А дні спякотныя,

як ніколі,

у белую б памяць

шолах сонца.

Не буду памятаць.
Парваў я на шматкі
лета,
лісткі нежаданага
календара.

KAMUNIKAT.org

Згуба

Згубіў я ўласны адрес
і блукаю
паміж дзвярыма
напалову чужымі.

Парог. След туфляў.
І некалькі пустых
слоў.

Патрэбны мне мой адрес,
каб на акне
павесіць завяшчанне
з забытым зместам.

Эпізод

Эпізод,

які тримаў для сябе,
згубіў.

Шукаю ў думках,
а ён безупынна ўцякае,
і толькі сумненне,
і толькі боязь,
і толькі акуляры паблізу вачэй
засталіся.

А жыщё,
некранутае розумам,
голае.

Неабдуманасць

Сумная ты
    у акне світання.
Даткнуўся да цела,
    акалечыў душу.
Лякарства ў сейфе,
    а лекар у дарозе.
Не расцвілі яшчэ зёлкі
    ў тваім агародзе.

Цікуючыя гадзіннікі

Цікуюць гадзіннікі ў быце нябыту.

Самааданыя.

Не.

Завадныя.

Не.

Цікуюць гадзіннікі ў застылым суме ўсмешкі.

Жывыя.

Не.

Мёртвыя.

Не.

Цікуюць гадзіннікі ў халоднай прасторывачэй.

Моўрыя.

Не.

Сухія.

Не.

Цікуюць гадзіннікі на дне непрысутнасці.

Ціхія.

Не.

Шумныя.

Не.

Цікуючыя гадзіннікі чакаюць удара гонга.

Развітанне з бацькам

Развітаўся з Ім
назаўсёды. Не.
З Ім не развітваюцца
ніколі,
як не развітваюцца
з сонцам
і з любоўю,
і з пасеяным зернем
ў жыцця лоне,
як не развітваюцца
з крыжам
і з малітвай.
Развітаўся!

Твар прамінання

Дні адлятаюць за бацькам.
Пабранзавела сенажаць,
каса пакрылася іржою
і камень, на які сядаў, палопаў,
і сляды ног ледзь бачныя на сцежцы,
і сцежка вузкая, як нітка,
што абмотвае чорны пень —
ён памятае плач
народжанага сына.

Уцёкі

Ад папялішча да папялішча,
ад сумнення да сумнення,
ад абуджэння да абуджэння
гарыць свечка ў жывой далоні.
Няма слова падтрымкі,
толькі слова малітвы;
няма праклёнаў,
толькі роспач,
няма развагі,
толькі ўцёкі,
кароткім шляхам —
    ад сябе,
    ад свету,
    улева,
    управа,
у зман —
свінцом вывесці сум нарукапіс
жыцця.

Назіранне

На жывой вуліцы жабрую позірк
у разява каў
скараходаў
кульгавых,
мажных,
згорбленых,
старых,
маладых.

Пытаю ўсіх і сябе:

— Прыкмецілі мяне?
— Астаўся след мой у вашай памяці?
Толькі след.
— Ці ўзвовіце мяне? Хоць бы ў снах —
разяваку,
скарахода,
кульгавага,
мажнага,
згорбленага,
старога,
маладога.

Ці ўзвовіце?

Без звароту

За плячыма рог месяца,
я не дапіў з яго яшчэ сонца.
Стаю ах мялелы
на скрыжаванні дня і ночы,
і шкада кожнай хвіліны
перажытай не да канца,
і кожнай утоенай перад сабой думкі,
і кожнага выщертага з памяці твару.
Жаль, што няма звароту
ў гэта самае месца.

Малітва

Госпадзі! Ляпіў Ты свет з сырца,
які меў пад рукою.
Відаць, не было лепшай гліны.
І не на тое Ты даў чалавеку
волю вольную,
каб ён спапяліў свой дом
і ўсё, што на зямлі.
Ты даў яму волю,
каб ён Тварэнне Тваё
удасканальваў —
на славу жыцця,
у якім гарышь агонь святы
Тваёй свядомасці.
Госпадзі! На дарозе Тварэння
чалавек —
ветка заўчасная.
Глянь на ўчынкі яго
і злітуйся над ім,
дазволь выпіць чару
з мора Твайго розуму
і адкрыць вочы і сэрца
і ўбачыць у любові
свято Тваёй задумы.

III

Няўлоўнае

Глухія дзвёры
і сляпыя вокны,
і мост развадны застыў у паўдарозе,
а ў вушах хор царкоўны,
а на зрэнках пляма
а ў тозе імглістай Яно,
як павеў,
вышэй і вышэй,
і ўсё датыкаю,
і ўсё лаўлю,
і ўжо ў далонях,
ды не, няма...
як выбрык блазна ў вышыні.

З розумам

Ці лёгка адысці
ад сябе
і ад свету
і быць без сэрца
і без роспачы.

Ці лёгка пагасіць
агонь
ісонца,
іскінуць ношу
з плячэй
і думак.

Ці лёгка забіць дзверы
ў мінулае
і збудаваць сцяну
на жывым целе,
і крыжузнесці
па-над усё.

Ці лёгка чалавекам быць
у віры зла
і бегчы з розумам
за гарызонтам.

Марш Мендэльсона

На парозе ў белым вэлюме
марш Мендэльсона.

А вэлюм з валакна імглы,
а твар, як кветка,
што заўтра згасне.

Благаславенне спее паволі
ў халодных далонях,
з акна хвілін сцякаюць ціха
слёзы маці.

Напамін

Не забівай незакончаныя формы —
можаш забіць дабро.

Не забівай неаперанае птушаня —
можаш забіць арла.

Не забівай невыказанае слова —
можаш забіць непаўторнасць.

Не забівай людскія ўваходы ў сябе —
можаш забіць хвіліну радасці.

Не забівай пчалу, што збірае нектар —
можаш забіць насалоддзе зямлі.

Не забівай, бо можаш забіць самога
сябе.

Непаслухмянасць

Гавару,

    а ўсё маўчыць,
    як маўчаць думкі
    непачатыя.

Прашу,

    а ўсё глухое,
    як глухая ноч
    на краі свету.

Заву,

    а дзвёры зачынены,
    і ўсё спіць,
    як спіць розум
    вычарпаны.

Крычу,

    а крык мой нямы,
    і ўсё паўзе ў свае бакі.

Адчыненые дзверы

Прыходзяць,
а дзверы адчынены.

Малююць твары,
і карціны,
цела наколваюць
і пішуць вершы,
лічаць на костачках
і ў памяці,
голыя
і ў рукавічках,
а святыня поўная
і пустая,
а дарога простая
і вітая,
а думкі белыя
і чорныя,
і кроўю мыецца
закон
і беззаконне.

Адыходзяць,
а дзверы адчынены.

Фатаграфія

Застылы свет.

Вокаймненна жывая хвіліна.

Час-віхар, як уздыблены конь, замятае ўсё.

На паперы ценъ праўды неацэннай.

Гэта я паўвеку назад.

Не веру. Не веру, што я калі-небудзь быў
дзіцём.

Не веру, што жылі Тыя,

што ўсміхаюцца цяпер на фатаграфіі.

Не стукай

Не стукай у іржавую браму.

Ніхто не живе там.

Ніхто.

Цені даўно спаўзлі з касцей.

Нават павуцінне палопала ў швах.

Толькі кагорта пацукоў згаладалых

Вышчэрвае вочы да кускоў падла.

Не стукай!

Пачакай новых парасткаў —

Тлеюць пад дном звалкі.

Прамінанне

На згорбленах плечах ліст кляновы
вясёлкай слязіцца.
Да мінулай вясны з восені не вернешся.
Да мінулай вясны,
    да галінак гнуткіх,
    да братоў зялёных
        з восені не вернешся.

На згорбленах плечах ліст кляновы
вясёлкай слязіцца.
Да мінулай вясны з восені не вернешся.
Да мінулай вясны,
    да голага шэпту,
    да ўсмешак цёплых
        з восені не вернешся.

На згорбленах плечах ліст кляновы
вясёлкай слязіцца.
Да мінулай вясны з восені
не вернешся.

На Вуліцы

Калі завірухай шуму
завеяна Вуліца,
хаваюся ў палатку слоў
сабраных у пушчы.
І пахам соснаў трапеча Вуліца,
і беллю бяроз,
ялінай хмарыцца
і вербамі ніцымі.
І я ў абдымках дуба
на прыпынку аўтобусным.
І нам па дарозе.

Пачатак

Нічога не знайду ў загубе.
Уцякае ўсё,
нават цвердзь пад нагамі.
Свае кіпцюры нясуць да кармушкі.
Разумнік-месяц падказвае нешта,
а вочы ў нераце цемрадным вязнуць.
— Будзь жа сабою, — усё паўтараю, —
хоць падкалоднаю змяёю,
каладай хоць
у халодным ложы,
хвілінным ложам хоць...

З чагосъці пачынаецца пачатак.

Між комінамі

Чаму ў гэтым месцы
столькі суму —
вочы,
як макавае зерне,
згубіліся ў атрутным
пустазеллі.
А на карцінах
высахлыя твары,
сухотныя думкі
блукаюць у рамках,
плывуць ракою
ўверх брухам рыбы,
на небе не аблокі —
турэмная крата
лунae ў клубах дыму.
А варвар добры
расці дазволіў
плакучай іве.

Шрамы

Па шрамах
да бяжыш
да вяршка бізуна
і ўбачыш
акрываўленыя плечы,
і енкпачуеш
расцятых вуснаў,
і дзікасць ката труслівага
прыкменіш,
і дабрадушнасць
распарадчыка,
што чорным
атрамантам
піша
прысуд чырвоны.

Гнуткая дуга

Гнуткая дуга — жыццё.

Нібы вясёлка,
узнімаеца і падае
між полем і лесам.

А па той бок люстра
плечы.

Якія мае?

Так многа люстраў
у зренках лёсу?

Від з турыстычнай базы

Здалёку лепей відаць
смутак чакання,
бірузу пацалунка,
неабдымясць прысутнасці,
пагоню ўцёкаў.

І лепей відаць форму ўладання
і матыў страты,
і перавернутую піраміду магчымасці,
і смех з немачы паўгарэння.

І відаць роспач над прорвай
з падсцілу год

і рыкшу, што вязе данікуль
самога сябе,
і сцяну, што адгароджвае ўсіх і ўсё,
і душу, што жаб clue
цуцерка жыщца.

Зблізу лепей відаць даму,
што ўцякае —
у мяккай сукенцы,
у пальчатках да локцяў,
босую ў разгубленасці.

У досвітак

Будзь блізкі мне,
як воблака небу,
як крило птушкам,
як слова мове.

Будзь блізкі мне,
бо ў западні голай
нават скала
крышыцца ўшчэнт.

Будзь блізкі мне, свеце —
згорнуты бутоне вясны.

IV

Я і цень

Я і мой цень
заўсёды разам.

Я — тут,
а мой цень —
там.

Трохвымерны
погляд
нуль значыць
у двухвымерным
існаванні.

Тут я —
канатаход,
заўсёды чуйны,
заўсёды хворы.

Там —
мой цень
у эйфары
шчасця.

Тут я
застылая
ў сваёй форме
геаметрычная
фігура.
Там —
мой цень:
змяняеца
ад нуля
да бясюнцасці,
заўсёды ва ўцёках,
заўсёды ў вяртанні.
У трохвимерным
лабірынце
лепей быць
ценем.

Крокі

У блытаніне кроکаў — дотык люстра
Крок першы — выток ачага
Крок у голасе — ачаг голасу
Крок у слове — голас слова
Кроку гульні — слова гульні
Крок у часе — гульня часу
Крок апошні — час канца
У дасканаласці на падушцы сну
Ляжаць у радах крокі
і

У блытаніне кроکаў — дотык люстра
Крок апошні — канец ачага
Крок у часе — ачаг часу
Кроку гульні — час гульні
Крок у слове — гульня слова
Крок у голасе — слова голасу
Крок першы — голас вытоку
У дасканаласці на падушцы сну
Ляжаць у радах крокі

Тривога

Агонь на небакрай,
над небакраем,
прад небакраем.

Неба гарыць
і вакол неба,
зямля
і вакол зямлі.
Наво кал.

Небакрай у агні,
цела ў агні,
душа ў агні.

Душа згаральная,
як ціш-воск,
як цень-воск,
як імгла-воск.

Цела ў клешчах,
розум у клешчах,
небакрай у клешчах.

Клешчы ў агні,
схапілі за горла.

Ратуйма сябе
і ў сябе іншых,
Ратуйма іншых
і ў іншых сябе.
Ратуйма душу,
каб не ўрасла ў камень,
у халодны дарожны камень.

Пошук

Паміж гарызонтам
плоскасць і піраміда,
а ў пірамідзе страсць.

Прад гарызонтам
парабала і бутон,
а ў бутоне свято.

За гарызонтам
крывая і ракавіна,
а ў ракавіне слова.

Пад гарызонтам
драбіна і ступені агню.

Над гарызонтам
тармонія і гульня,
а ў гульні варажба.

На гарызонце
капліца і ражок веры.

У гарызонце
згушчаная да нуля
бясконцасць.

Ля імгнення

Дзень уцякае ў ноч,
а ночь — у дзень,
кветка — у зерне,
зерне — у кветку.
А з майго цела
беззваротна
ўцякае час.
Адно думкі
і словы
спыніліся
разгублена
на імгненне.

Пахі

Столькі пахаў,
колькі і красаў,
а можа і больш —
калі б было менш,
заялі б цветкі.

Столькі пахаў,
колькі і музыкі,
а можа больш —
калі б было менш,
памерлі б птушкі.

Столькі пахаў,
колькі і слоў,
а можа больш —
калі б было менш,
замоўклі б вершы.

Столькі пахаў,
колькі і зорак,
а можа больш —
калі б было менш,
Зямля ляжала б
на звалцы.

Ракавіна

У ракавіне зерне
гарызонту. Не.
Увесь гарызонт.
Кропля вады. Не.
Біблейскі патоп.
Шэпт струны. Не.
Гром неба.
Часцінка жыщца. Не.
Жывая галактыка.
У ракавіне святло слова.

Няўпэўненасць

Куды іду я?

цені спуталі ногі,
а імгла,
белая, як снег,
ля варот зрэнак спынілася.
Дзе тыя бакі свету?
Толькі захад
паўзе чорнай ноччу
і бездань пад нагамі.
Дзе братні гоман?
У вушах вецер калючы
і будняўшэрых хіхіканне.

НЯВОЛЯ

Вуліцы бягучы
як беглі,
і сонца свеціць
як свяціла,
а ночы
ўсё даўжэйшыя,
а думкі
ўсё больш мазольныя,
і гразнуць
ва ўласным свеце
цесным.

Прастора

Расцвілі кветкі прасторава,
і думкі кружаща прасторава.
Да Розуму звяртаюся —
вялікая адлегласць,
рукі кароткія —
і я, зярнятка на задворках —
у імгле імкненні ўласныя —
між зоркамі кружу,
шучу месца на прастору.

Уяўны час

Шукаю Хокінга.
Час перпендыкулярны.
Зыходжу з гары
з кніжкай
набрынялай ведамі,
а свет без берагоў,
і смяротны.

Квадратура круга

Як убачыць:
у канечнасці — бясконцасць,
у месцы — прастор,
у хваліне — вечноасць,
у нутры — вонкавасць,
у цемры — святло?

Як ажывіць
заштораныя безнадзеяй
вочы
і сігануць
за плечы зорак,
і на зямлі
угледзець неба,
і аб'явіць:
матэрыя і дух — блізняты,
як твар
у абодвух баках
люстра.

Плоскасць

Рух лініі рысуе плоскасць
плоскую, як мара пустэльніка.
І ўгнутую, як ніша памяці.
І хвалістую, як мяккасць шэпту.
І выпуклую, як крык разгубленасці.
І ўзлётную, як крыло роспачы.
І пакатую, як галіна ўрадлівая.
І акруглую, як бесцялесны більядны шар.
І выгінастую, як фальшивая гутарка.
І зморшчаную, як адвага баязлі́ца.
І спіральную, як выказаны погляд.

Абмежаваную
і бясконцую,
каляровую
і бясколерную,
быструю
і застылую.

Плоскасць — чакальны пакой
трохвымернай формы ўяўлення.

Асиметрыя

Гаворыш,
а слова гразнуць у ілюзії.
Паказваеш на мігах
нейкі змест,
а я не кемлю.
У ноч уцякаеш,
а след зацерла
непрысутнаась.
Чакаеш,
а думкі,
як дажджу кроплі,
убірае
порыстая глеба.
З'явіўся я,
а на стале твайм
выстаўлены рахунак.

Дасканаласць

У зрэнках плыве свет,
у дыханні— прастора,
абрыс узышиша,
стужка ракі
і вытанчанасць кветак.

І камень цвёрды
рэзбіць ступню
і чарку жыщца
перакуляе ў рот.

Ціш

Падай мне нотаў болей, ціш,
каб паплылі з іх залатыя песні.

Не ціхая ты —
з цябе мае слоўы і мая хада па зямлі.

Рэфлексія

Поўзаючы на адзіноце па Цішы,
не выгладзіш маршчын,
нават намацаўшы пульс зоркі
на грані свету, і злавіўшы ігру
прывідных струн у глыбіні неўрону.
Знімаю шапку перад Маўклівым
і чакаю Нечага, што так мала значыць,
а прымушае ўсё поўзаць па Цішы.

Крыніца моцы

Сярод зялёных старонак кнігі дрэў
шукаю слоў у падтрымку,
і мяккіх слоў,
бяспечных пераходаў праз
твань начэй і дзён.
Крыніцу моцы шукаю.

Адзінота

Краджом адзінота ўпіваеца ў душу,
ператварае вочы ў слязу,
вусны ў маўчанне,
а цела —
    у марскую зорку:
паўзе паміж зубамі дня,
каб урэшце легчы
    дарожнай выбоінай.

Цемра
Я
да канца
не перакананы
ў існаванні
крайнасцей.
Нават
у распаленым
гранічна святле
ёсць месца
на цемру.

V

Хлеб

1

Сямейныя хронікі
не векавечадъ
крошку чэрствага хлеба,
дыміць гісторыяй
свежы бохан —
спляценне
губчастай структуры
вады
і агню.

2

Былінка!

Звычайная былінка,
а па красе
няма другой на свеце —
у оргїи жыщя
хто пераможа
вусатае калоссе!

Дык на ягоным зерні
стаяць
егіпецкія піраміды.

3

Узіраюся ў зерне,
як у твар чалавека.
Колькі пакуты застыла
ў спіральных
скрутках мякіны,
быщам
у маланкавых журнах
мацнела вялікае цела.

А на далоні
тузін зярнятақ,
і яшчэ толькі месца
нагульню сонца.

4

На мяжы
між палеткамі
сялянская малітва,
а збожжа —
сонцам на зямлі,
а бохан хлеба
пахне полем,
і новая прастора
кальшацца,
і даспявае памалу
калосссе...

5

У пяску тырчыць
шкілет сярпа,
і каса —
заржавела ад ляноты.
Камбайн,
быщцам пачвара
мезазо йская,
з асцінаю ў пашчы.
А ў засеках часу,
у маршчынах Гобі,
ляжыць
акамянелае
зернечка.

6

У хлебе многа поту,
мука белая,
як соль,
а над хлебнай
крошкай
стаяць на каленях
вякі.

Пастка

I

Маўчыць цішыня.
А палюоць,
    каб жыць,
    каб мець,
    каб даказаць,
    каб зразумець,
    каб убачыць,
    каб забіць,
    каб здабыць,
    каб змяніць —
для сябе,
для іншых,
з мэтай,
без мэты,
на яве
і ў сне,
свядома,
падсвядома,
з аблавай
і без аблавы.

II

Шнурок жэмчугу абмотвае шыю,
а малюскі памерлі.
Б' юцца хвалі аб бераг пануры,
нясуцъяны боль памірання;
а ён гайдае шлюпку лаўцоў
жэмчугу,
а ногі скачуць на паркете.
Жэмчуг — віноўнік забойства.

III

Вочы памутнелі,
мозг пажырае катараракту,
чалавек авалодвае нотамі паўзучай вібрацыі,
імкнецца скласці сваю музыку
і сыграць на раялі ўсёбдымным.

IV

Кароткая кашулька на дзіцяці.
Дрыжыць ад холаду,
    ад няласкі,
    ад страху.
А маці бяду прадзе,
а бацька кульгавы.
Дзіця ў калысцы пра лёс пакутны
думае:
    як тут змяніць яго,
    як паказаць сябе
    бацькам і свету.

А горб расце,
нараст бяссэнсіцы ў жыці.

V

Над прорвай птушка звіла гняздо.
І слушна.
Бо хто без крылаў дастане яе.
Расце птушаня на адкосе гары
безстраху,
і пер'е блішчыць, як адзенне манекеншчыцы.

VI

Аблаву рыхтуе стары,
бо не дагоніць чарапаху,
і лянівы, якога лыжкай корміць прыслуга.
Аблаву рыхтуе немач хцівая
і прага знявеchanага ўсведамлення.
На зямлі ляжаць маладыя дубы.

VII

Палююць на сонца,
на жыщё,
на міраж,
на мазню —
са скрыгатам зубоў,
панеабходнасці,
з паходняй у руках,
з аргументамі вулцы,
у масцы на твары.
І таюць шэрагі

ад укусаў,
ад удараў,
ад зроку,
ад слоў,
ад памяці,
ад пажа данняў
і ад адкрыццяў.

І няма на стале лячэбнай вады
з чашы розуму.

Одум

I

Я на ўзбочыне мінулых дзён.
Пачуці ў карцінным пуніце.
Было, было...
Акцёры! А гулялі ў што?
Код пад руінамі... Аб чым ты?..
Пад ранамі ўтоенай праўды?..
Маўчыць нямко, дзень заўтрашні.
Значыць, не ўведаю Круг я.

II

Каб не каханне —
не квітнелі б дрэвы,
ні травы,
зник бы мёд,
бо зніклі б пчолы
і матылі,
і спеў —
не было б птушак
і чала века.
Зямля без кахання —
земля без жыцця,
дробны асколак космасу.
Пытальнікаў няма.
І клічнікаў няма.

Зямля без малітвы —
бяссэнсавы слуп
на раздарожжы.

III

Гмах усёабдымны —
няспынна-чулая містэрыя
ў жывым ланцугу чакання,
парадак у парадку
і хараство ў харастве,
звыштонкная прысутнасць
у непрысутнасці,
і вялікае ў малым,
і паўната ў пустоце,
і іерархія ў роўнасці,
і гармонія ў гульні.

Як прамаўляе сімволіка Генія,
і якая цудоўная яе структура!
То напачатку былі паняцці,
а потым свет.

IV

Разбудзіла чалавека паэзія,
як луг поўны шаленства.
Лопае час у крыку карціны
і ў крылах песні.
Згортваецца ў бутон раўніна

і мовіцьаб сабе,
аб сваім болю.
Неба ўзлятае птушкай
у блакіт гняздоўя,
без развагі,
без роздуму.
А ўсютка чакае і кліча,
як за парогам пачуцці,
як зерне,
што кінулі на камень.
Люблю шаленства ў гонцы —
не застываю ў прозе —
і ціш,
каб уведаць сэнс тварэння.

V

Жанчына — выява звышгенія.
То кош двухмяных цветак.
То трапятанне крылаў у падліце.
То ўсмешка горкая скроль слёзы.
То бліск з акіяна сонц.
То вочы неба бяздонныя.
То чаканне ў чаканні бясконцым.
То вера долій неабчэсаная.
То магчымасць
    з гульні немагчымасцей.
То наахвярны алтар прынашэнне.
То слова са слоўніка Бога.

VI

Слухайце шэпту зямлі.

Пагорак —

з крыжам ці без яго —
няварты косці спаленай у каstry,
ці вырванай жылы з цела
і адсечанай часткі грудзей.

У пакуты колер пурпурны,
як акрываўленыя вочы,
як лязо нажа з грудзей,
як сэрца на падносе.

Словы ўміраюць,
хоць у дабра адна мера.

I праўда без адценняў.

I любоў не ведае сірот.

Словы ўміраюць
пад драбільным ботам гусеніц.

VII

У святыні подых бесцялеснасці

так лагодны
і так прачулы,

што з цяжкасцю пераступаю
парог вяртання.

Звышсветлавы свет ажурны,
без галаўных ударуў,
без сварак і зайдрасці,
з уласнымі крыламі
і агульнай мовай.

Начное неба — горад,
поўны трывогі і тлумны,
з радасцю нараджэння,
з болем смерці,
з тэатрам пасяродку,
і побач з цыркам,
і са мною на ўзбочыне.

Свет Гейзенберга
ашаламляе ігрой скрыпкі
ў мініяцюры Ладу.
Усё — жэст адной Далоні
і аднаго Розуму,
і адной бязмежнай Волі.

VII

Знаёмы я з дубам старым,
як слова Бібліі.

У магутнай постасці
моц сонца і сіла зямлі,
вялікая і жывая.

У яго абдымках вібрую,
пад сон,

пад калыханне душы.

У аазіс дабрыні
паўзу на каленях.

IX

Шахматы, марафон,
душа і цела,

гармонія і харство,
піраміда ў камені
і азарэнне ў плыні змроку —
світанак.

А пясок дзъме ў вочы.
А хада з волава.
А час віруе зябкі,
як глыба лёду на хрыбце кіта.

X

На магілу гэтую кладу крапіву,
каб зло не адчыніла века.
І радзюжку кладу непрамакальнью,
і плуг, што ўзімае час нанава,
і камень літвы розуму,
і дзесяць запаветаў у аправе
з гісторый.

Запрашэнне да дыялогу

1

Я не згаджаюся на ноч
без світання,
на вокны занавешаны,
на слова апошніе,
і што дарога недзе кончыцца,
і рукі назаўсёды апусцяцца,
і нехта прачытае: „Памёр”.
Дык у белым полымі існавання
нішто не згарае,
толькі ўваходзіць вышэй,
і піша старонку наступную,
і ставіць пытанні,
і дае адказы,
І крок за крокам
падыходзіць да Праўды.

2

Світанне адкрывае павекі,
а дрэва шуміць,
а трава зялёнай,
а матыль побач,
і рака бяssonная.

Колькі ў крыку прыроды
непрамінання
і творчых намераў,
і гармонії,
а дрэва ссе грудзі зямлі,
а матыль у скоках
непераможны,
а ў жмені ракі
трывогі колькі,
аж моўкне Голас.

3

Чалавек збірае крошкі
са стала зямлі,
а на галаве капялюш саламяны,
і нешта шукае,
чаго шукаць не павінен,
і нешта робіць,
чаго рабіць неможна,
а лес высечаны,

а рака мёртвая,
а прага вялікая,
а разум няпэўны,
і думае,
што ён суддзя
і выканаўца волі Госпада.

4

У маршы

ўзбоч дарогі
непатрэбны груз,
усё, што памылковае
і няпэўнае,
і пешаходнякемлівы,
якому не пад сілу гола праўда:
ёсць лепішыя абрэнцы лёсу —
і сеюць зерне баздакорнае.
Дык і абочына
не ў адпачынку.

5

Ні формаў закончаных,
ні спіраляў адсечаных,
ні крылаў звязаных
няма,
бо каб былі,

жыщё памерла б.
Канец бывае толькі з выгляду,
такі падман, ілюзія,
што няма таго,
што было...
У віры перамен
заўсёдны дыялог
з самім сабою.

Змест

I

Бяссонніца	5
На малітоўны круг	6
Перад світаннем	7
Плыву...	8
Над адкрытым лугам	9
Над крыніцай	10
Цераз парог	11
Падслухоўванне	12
Блакіт	13
Пасаг	14
Між слаямі	15
Пушча	16
Сумненне	17
Праява	18
Пытанні	19

II

Хвала	21
Скажы, варожка	22
Зачашце	23
У замеці жыцця	24
Яшчэ далёка	25

Журба	26
Парванаелета	27
Згуба	29
Эпізод	30
Неабдуманасць	31
Цікуючыя гадзіннікі	32
Развітанне з бацькам	33
Твар прамінання	34
Уцёкі	35
Назіранне	36
Без звароту	37
Малітва	38
III	
Няўлоўнае	39
Зрозумам	40
Марш Мендэльсона	41
Напамін	42
Непаслухмянасць	43
Адчыненая дзвёры	44
Фатаграфія	45
Не стукай	46
Прамінанне	47
На Вуліцы	48
Пачатак	49
Між комінамі	50
Шрамы	51
Гнуткая дуга	52
Від турыстычной базы	53
У досвітак	54
IV	
Я і цень	55
Крокі	57
Трывога	58
Пошук	60
Ляімгнення	61
Пахі	62

Ракавіна	63
Няўпэўненасць	64
Няволя	65
Прастора	66
Уяўны час	67
Квадратура круга	68
Плоскасць	69
Асиметрыя	70
Дасканаласць	71
Ціш	72
Рэфлексія	73
Крыніца моцы	74
Адзінота	75
Цемра	76
V	
Хлеб	77
Пастка	81
Одум	85
Запрашэннеда дыялогу	91

Барыс Руско нарадзіўся 13.09.1929 г. у Белавежы. Аўтар паэтычных зборнікаў *Wołanie w Puszczy Białowieskiej* (1998), *Pelzanie po ciszy* (1999), *Cztery pory roku* (2000), *Powiew Puszczy* (2001). Дэбютаваў у „Ніве” (1992). Член Саюза польскіх літаратаў.